

کورد و ئیداری مه له فی کهرکوک ... نه حمهد عزیز

کهرکوک

2006/7/3

7-1

هه ئه به ته لایه نی کورد له شاری کهرکوک هه ر چی له توانایدا هه یه بیکات و شه وورژ ب داته دم یه کتر هیشتا که مه، چونکه رهنجی له میژینه و خباتی گه لی کورد به ره که ی له پاش 16 مانگی ناینده چر و ساغ ده بیته وه. هه ندی جار له که نا ئه کانی راگه یاند نه وه ده بیستین گویا گه ر مه لاش سه هو وه ئه ی کرد بیته نه خیر لیپرسراوانی کهرکوک نه یان کرد وه و نایکه ن؟ به نده پیی وایه ئه و براده رانه ی قیاده ی باری سیاسی و ئیداری شاری کهرکوک یان له نه ستویه هه ول و گیان بازیان کاریکی پیشمه رگانه و کوردانه یه و جیگای ریز و پیژانینه، به لام نه مه به و واتایه نییه که بئ که م و کورین و هه ئه یان تینه په راندوه، به لکو چه ندین لایه ن و سه رنجی، سه ر بارو ئیداری کهرکوک هه یه پیویستی به له سه ر وه ستان و خسته رو و گفتوگو له سه رکردن هه یه، وا دیاره هه ندیک له و براده رانه ی نه رکی به رپر سیار تیان هه یه دوو چاری نه خوشی شیوه یه ک له غرور بونه به وه ی خویان به دهر له هه ئه و خه لکانی ناسای ده خویتنه وه، نیشانه کانی شیان له وه وه زیاتر به دهر ده که ویت پاساو بو هه ر کیشه و لایه ن و که م کوریه کی کهرکوک ده هیننه وه کاتیک بیته سه ر گفتوگۆ سه ر کردن و نه وه یان له به رچاو نه گرتوه، که وه رگرتنی سه رنج و تیپینییه کانی خه مخوران و روناکییران، هه و ئه وه ته لاکانی نه وان ده و نه مه ندرت ده کات و که مو کور تیپیه کانیان پر ده کاته وه، گه شتونه ته ناستیک پینان وایه دانان به هه ندیک هه ئه و بو شایی و کیشه کانی شاری کهرکوک له مه زنی نه وان داده گریت، که پیچه وانیه ی په ندو نه زمونی گه لان لایان چه سپیوه (الاعتراف بالخرق فچیهله) دانان به هه ئه دا دانایی و گه وره یه!

ئیره دا و له زنجیره یه که می ئه م بابه ته دا ته نها یه ک نمونه ی ئیداری کهرکوک ده خه مه روو:

به ریز ئیدریس هادی وه زیری کاروباری کۆمه لایه تی ده و ئه تی عیراق له کۆتایی سانی 2005 سه رادنی شاری کهرکوک کردوه و وه ک تاکیکی کورد له و گۆشه یه وه ی بۆی ده کریته و یستویه تی خه مه تی خۆی به شاری کهرکوک بگه یه نیته، له و رووه وه داوای له نه نجه مه نی پارێزگای کهرکوک کردوه ناوی 36 هه زار که سی کهرکوک بۆ نامه ده بکن و په وانی به غدادی که ن له وانیه ی: داها تیان که مو دیاری کراوه - بیکار - ده ستکورت، مانگانه بری 3، 200 سئ ملیار و دووسه د ملوین ده بریته وه بو ئه و خیزانانه و هه ر که سیک سی ئه ت لایه نی که م 50 هه زار دیناری عیراقی پی ده دریت و خیزاندار و ژماره مندا لئ له و یارمه تییه به رزتر ده کاته وه، وا بریار بوو له 2006/1/1 نه و پارهییه دابه ش بکرا بایا به سه ر نه و چینه نه دا و له به ر نامه نه کردن و به رز نه کردنه وه ی نیستی ناوه کان بو لای ئیدریس هادی تا نیستا نه و ده ست پیشخه رییه هه رامۆش کراوه و بری 16 ملیار دینار له کیسی خه لکی کهرکوک دراوه نایا ئه م سه رنجه چه ندین سه رنجی تر گفتوگۆ سه له سه رکردن هه ئه نا گریت، باس کردنی خه مه ت و په رۆشییه یان پیچه وانیه!

7-2

دیاره یه ک له و لایه نانه ی ره نگدانه وه ی نه گه تیقی له سه ر مه له فی کهرکوک دروست کردوه، جیاواری کاردنی حزبیانه یه له سه ر مه له فی کهرکوک، هه ر لایه نه و به دیدی خۆی کار له سه ر مه له فی کهرکوک ده کات، هه ر لایه نه و کۆمه ک و یارمه تییکاتیکی به رینگای که نا ئه حزبیکانی خۆیه وه ده نیرتیه کهرکوک و سه رفی ده کات به بئ نه وه ی هه ماهه نگییه کی نه و تو دروست که ن له گه ل یه کتر یان به رینگای ئیداره و پارێزگاری کهرکوک خه رج کریته، هه ر نه و هۆیه شه وای کردوه ناردنی سه دان ملوین دۆلاری هه ردوو ئیداری سلیمانی و هه ولیر به کهرکوک وه وکو پیویست دیار نه بیته، پینشته هه ر به هۆی کارکردنی حزبیانه ی کورد له کهرکوک لایه نه کان له هه ندیک بۆنه ودانیشتنی نیوان کورد و لایه نه نه یاره کان، له شیوه ی پر سیاریکی گومان نامیز له هه ئه نیستی کورد، نه وه ده خرایه روو که نایا کورد ده خوازیت کهرکوک بخه رته سه ر کام ئیداره؟ هه ولیر یان سلیمانی.

دیاره یه که خسته ی هه ردوو ئیداری کوردستان له سه ر گشت ته وه ر و مه سه له گرنگ و سترا تیجییه کانی کورد ره نگدانه وه ی پۆزه نیقی ده بیته له سه ر ناستی ناوخۆ و ده ره وه ش، به تایبه تی له سه ر چاره نه وس و ناینده ی کهرکوک، بۆیه پیویسته به هه مان عه قلییه ت، که گشت کۆسپ و گرێکۆپه ره کانی نیوان یه که خسته ی هه ردوو ئیداری کوردستانی چاره سه ر کرد، هه مان گیان و هه ئه نیستی به ئیندریته کهرکوک و به رجه سته و ته عمیم کریته، نه گه ر نا به م میکانیزم و شیوه یه ی کارکردنی نیستی کورد له کهرکوک به رده وام بیته، نه سته مه له و تاقیکردنه وه سه خت و میژویه دا ده رچین، چونکه کات و سنو ریکی دیاری کرا ومان له پینشه.

بهکاتی ناوهندی ئه وروپا 21-7-2006 13:59

په کرکوه، به لام ریزه کورد له ناو داموده زگاکاندا تا ئیستا بلانس نهکراوه، به گویره ریزه کورد! تا نه موش تورکمان زانه به سهر بازاری کهرکوکدا، بو نمونه نهو ته لار و بازاره ناسراوانه له کهرکوک ههیه بهشی گهوره و ههره زوری خاوه ندرارینتیکه دهگه ریزه وه بو تورکمان له وانه (ته لاری شوکر نه جار، ته لاری سعاده، ته لاری دارالاحسان، ته لاری همدانی، ته لاری خان خه لیلی، ته لاری خه لیل ناغا و تاد) .

به پیتی نهو راستیانه له سهروهه خرایه رو، ده ریده خات، نهو بوجه و یارمه تیبه زه به لاحانه ی نیردراوه ته کهرکوک به راستی و ته وای له جینگای خویاندان سهرف نهکراوه و باش کاری پی نهکراوه، بویه به کهرکوک وه دیار نییه، هویه کهشی دهگه ریزه وه بو نه بونی چاودیری و به وادا چون و پلانیکه سترا تیکی ریکخراو و داریزراوی پیش وهخت، بو ناوه دانکرده وه و بوژاننده وهی کهرکوک و پرکردنه وهی بو شایی و پیوستیبه کانی کورد و کهرکوک، به پیتی نه و له ویه ت.

هه لبه ته به لای خه لکی کهرکوک وه مه به سته، له پیش ههر لایه نیکی تر ده بو نهو بودجه یه له به غدا ده وه دیت بو کهرکوک له گه ل کومه ک و یارمه تیکانی هه ردوو ئیداره ی کوردستان، نه م لایه نانه ی بگرتبایه ته وه:-

- دروست کردنی کومه لگای نیشته جن بوون بو ناواره کان، چونکه تا ئیستاش نهو ناوارانه ی گه پاونه ته وه له باری ژبانی ناواره یدا ده ژین، ناواره ی کهرکوک له سلیمانی و هه ولیر ژبانی زور خوش و نارامتره، وهک له وانه ی گه پاونه ته وه بو کهرکوک، نه وه دیارترین هؤکاریشه وای کردوه که ناواره کانی دی له کوردستان بیر له گه رانه وه بو کهرکوک نه که نه وه.
- چاک کردنی شه قام و ریگاویانه سه ره کیبه کان که رۆژانه خه لکی به ده ستیوه ده نائینیت و هه ندیک جار یارمه تی ده ری کاره تیرۆریستیبه کانه.

• دانانی به داله یه کی دیجیتال مه رکزه ی بو کهرکوک، چونکه تا ئیستا نهو به داله یه ی ناوچه کوردنیشینه کانی له سه ره، هه سالانی هه قتا کانه.

• ده مرزاندنی توری ناوه رۆ، که به نه ندرازه یه ک نه بوونی خه لکی ناره حه ت کردوه گه شته پاده ی نه وهی له گه ره که کانی ره حیم ناوا و شۆرجه خۆپشاندانی ناره زای و کاری تیکده ری نه نجام بدریت.

• له و پارانه ی له کوردستان وه دیت بو بوژاننده وهی کهرکوک، پیوسته هه ندیک سیمای کوردی به بازاری کهرکوک وه نیشان بدات و هاوشیوهی نه وهی عه رب تورکمان هه یه تی کوردیش هه ندیک ته لار و بازاری هه بیت، که مه زنده ده کریت ریزه ی کورد له کهرکوک له سه روی 50% بیت به لام خاوه ندراریتی له بازار و ته لاره کاندانا گاته 25%.

• نه بوونی هؤنیکه گه وه بو کورد یه ک له بو شایی به رچاوه کانه، که به هویه و ناتوانریت کونسیرتیکه گه وه بو هونه ره ندیکه ناسراوی کورد یان بو نه یه کی نیشتمانی، یان کۆر و چله ی شه هیدیک ریکبخریت که ده بو نهو یارمه تیانه ی بو کهرکوک ها تووه له کوردستان وه، نهو پرۆژه یه ی لی جن به جن بکاربایا، که که ئینیکه به کاسایه تی کورده وه دیاره نه مۆ له کهرکوک.

7 - 4

نه نجومه نی پاریزگای کهرکوک و سه رۆکه که ی به و پییه ی هه لیزیردراوی خه لکی کهرکوک و له پرۆسه یه کی دیمۆکراسیدا بو نه نوینه ری خه لکی کهرکوک و به رژه وه ندیکانی و مومانه و دهنگی خه لکیان به ده ست هینا، ده بو له گه ل خه لکی ره سه نی کهرکوک و دام و ده رگا په یوه ندراره کانی دانه پارانیا و په یوه ندیکه ده ری گه رم و زیندوی دابه مرزاندایا، تا هاوکار و پیشتیوان و ته واکه ری یه کتر بونایا و ریخۆشکه ربویا بو دووباره سه رکه وتن و هه لیزاردنه وه یان، که وا بریاره نه نجام بدریت، نه وهی جینگای تیرامان و سه رسورمانه خودی نه نجومه نی پاریزگای کهرکوک و سه رۆکه که ی، تا ئیستا به شیوه یه کی هه ست پیکراو دابراوه له گه ل زۆریه ی جینوتیزه کان و که سان و ده رگا سه ره کیبه کانی کهرکوک، نه زانراوه تا ئیستا نه نجومه نی کهرکوک له گه ره گ و ناوچه جیا جیا کانی کهرکوک کۆبونه وهی جه ماوه ربیان نه نجام دابیت، که ته نانه ت له کاتی ده سه لاتی به عیشیدا به ناوه نه نجام ده درا به شیوه یه کی کارتونی و شکلی و پیمان ده وت (ندوه) ، هه لبه ته خۆپشاندانی ناره زای و گرته به ری ریگای تیکده ری و توندوتیزه ی خه لکی گه ره که کانی ره حیم ناوا و ته په ی مه لاعه بدوله و شۆرجه که به لانکه ی کوردایه تی ناسراون به لگه ی سه مینه ر و زیندوی دابراوی نه نجومه نی کهرکوک و ده ری ده خات که ریگاکانی گه مۆکۆکردن و لیکترگه شتن له نیوان نه نجومه ن و خه لکا داخراوه و چه قی په ستوه، نه گه ر وانه بوایا توره یی خه لکی نه ده گه شته نه و راده یه!

دیاره نهو خۆپشاندانی له ناوچه کوردنیشینه کانی کهرکوک نه نجام درا، نهک به ته نها مایه ی شه ره زاری بو، بو نه نجومه نی کهرکوک به لکو بو گشت کورد له به رانه ر لایه نی عه رب و تورکماندا، هه روه ها لایه نیکی تری ساردی و دابراوی سه رۆکی نه نجومه نی کهرکوک، له

به کاتی ناوهندی ئه وورویا 21-7-2006 13:59

گه‌ل خه‌نک و لایه‌نه‌کانی که‌رکوک بریتییبه نه خۆدورگرتن و هاتوچۆنه‌کردنی سه‌رۆکی نه‌نجومه‌ن وه‌کو پیوسته نه گه‌ل پارێزگاری که‌رکوک عبدالرحمن می‌گفی و عارف قوربانی به‌ریوه‌به‌ری ته‌له‌فزیۆنی که‌رکوک و شوان داودی لیپرسراوی دامه‌زراوی هه‌واڵ و ستران عه‌بدوئه‌له لیپرسراوی دامه‌زراوی خه‌ندان، که چوارکه‌سایه‌تی و چوارده‌زگای گرنگ و هه‌ستیاری شاری که‌رکوک، به تایبه‌ت هه‌ردوو دامه‌زراوی هه‌واڵ و خه‌ندان وه‌ک ده‌ست پێشخه‌ری وه‌له‌ئۆتۆستیکی د‌نسۆزانه و کوردانه باره‌گاکانیان له شاری سلێمانیه‌وه گواسته‌وه بۆ که‌رکوک، کۆمه‌کیکی که‌م وینه‌ی نه‌زمونی کاری رۆژنامه‌گه‌ری و راگه‌یانندی کوردی بوو به که‌رکوک له پاش نازادکردنی له ده‌سه‌لاتی به‌عس له 2003/4/10، که به بێ گومان بۆشاییه‌کی گه‌وره‌یان پرکرده‌وه و نه‌زمونیکی ده‌وله‌مه‌ندیان گه‌یاندا و به‌خشی به شاری که‌رکوک.

بۆیه پیوسته له سه‌ر نه‌نجومه‌نی که‌رکوک و سه‌رۆکه‌کی تا دا‌براییان له گه‌ل جه‌ماوهر و خه‌نک و لایانه‌کانی که‌رکوک له‌وه زیاتر درێژه نه‌کیشیت، پیوسته سود و په‌ند له هه‌له و نه‌زمونی ماوه‌ی کاره‌کانی رابردوویان وه‌رگرن، تا ئه‌م نه‌خۆشی و لایه‌ن و که‌م و کورپیانه ته‌شه‌نه نه‌کات، وه پیوسته له سه‌ریان ئه‌و خالانه‌ بخه‌نه نه‌جیندا و ئه‌وله‌وه‌یه‌تی خۆیانه‌وه و کار بۆ چاک کردنیان بکه‌ن، تا رێخۆشکه‌ر وه‌اندهری ده‌نگدانه‌وه‌ی هاو‌لاتیان بێت به لیستی کوردی و نه‌نجومه‌نی داها‌تووی که‌رکوک.

7 - 5

به‌شی هه‌ره زۆری په‌شێوی و نا‌ئارامی که‌رکوک، ده‌گه‌رێته‌وه بۆ ناسه‌قامگیری سیاسی و مه‌لانیی نیوان کورد و نه‌ته‌وه‌کانی تر له سه‌ر که‌رکوک و ده‌ست تێوه‌ردانی ده‌ره‌کی، لێره‌دا و له‌م گۆشه‌یه‌دا ته‌نها جه‌خت ده‌که‌ینه سه‌ر چه‌مکی ئاسایش. ئه‌م‌رۆکه له سه‌ر نه‌رزی واقیع له شاری که‌رکوک که‌س نییه هه‌ست به د‌نیایی بکات و خاوه‌ن ژبانی خۆی بێت، هۆیه‌که‌شی ده‌گه‌رێته‌وه بۆ نه‌بونی ئاسایش، به‌و پلان و میکانیزمه‌ی تا ئیستا هه‌یه ئاسایش دا‌بین ناکریت، چونکه ئه‌و نه‌رکه به پله یه‌ک، خراوته نه‌ستۆی پۆلیس (که شاره‌زایی و نه‌زمونی که‌می له‌و بواره‌دا هه‌یه) له گه‌ل ئاسایشی حزبی (یه‌کیتی و پارتی) + سوپا، گه‌ر برۆانه‌ی ناماری روداوه‌کان ده‌بینین هه‌ر به ته‌نها له ماوه‌ی نیوان مانگی 2006/1 تا کۆتایی مانگی 2006/4: 448 که‌س له شاری که‌رکوک بریندار بووه و کوژراوه و پ‌هینداراوه، هه‌روه‌ها له ماوه‌ی نیوان مانگی 2006/1 تا کۆتایی مانگی 2006/4: 460 حا‌له‌تی ته‌قینه‌وه‌ی (عبوه ناسفه - روکی‌ت - ئۆتۆمبیلی چێنراو - ته‌قاندنه‌وه‌ی بۆریه‌ نه‌وتییه‌کان - روداوی ته‌قه‌کردن) له شاری که‌رکوک پوی داوه، باری که‌رکوک به پێی ئه‌و ئامارانه‌ی خراوه‌ روو ده‌توانین بلێین ئیستا یه‌کیکه له شاره‌ نا‌ئارامه‌کانی عێراق، له به‌ر ئه‌وه‌ی نه‌تواناوه ئاسایشی بۆ دا‌بین کریت و ده‌زگا به‌رپرسه‌کان (ئاسایش - پۆلیس - سوپا) سه‌رکه‌وتونه‌بونه له به‌ ناکام گه‌یانندی رۆل و نه‌رکه‌کانی خۆیان و به‌رپرسیاریتییه‌که‌شی ده‌که‌وتیه نه‌ستۆی کورده‌وه، چونکه به‌شی هه‌ره زۆری ئیداره و لیپرسراوانی ده‌زگا ئه‌منیه‌کانی که‌رکوک به ده‌ست کورده‌وه‌یه؟

لایه‌نه سیاسییه‌کان، به تایبه‌تی یه‌کیتی و پارتی له که‌رکوک، تا ئیستا له سه‌ر پرۆتۆکۆل و به‌رنامه‌یه‌کی وا رێکنه‌که‌وتون، تا هه‌ول و توانا‌کانی ئه‌و 3 لایه‌نه په‌یوه‌نداره (ئاسایش - پۆلیس - سوپا) به فیعی کۆبکاته‌وه، به‌م شیوه‌یه‌ی هه‌یه به‌شی زۆری هه‌وله‌کان له‌و رووه‌وه، پ‌چرپ‌چر بووه و پێکه‌وه نه‌به‌ستراوه‌ته‌وه، ئه‌مه وێرای چه‌ندین ده‌زگای تری ئه‌منی حزبی، که به هه‌مان میکانیزم کارده‌که‌ن و که‌رکوک بووه به تاقیگه‌یه‌ک بۆ ساغکردنه‌وه‌ی ناستی عه‌قل و کاره‌کانیان، کاتیک زانیارییه‌کی ئیستخباراتی له سه‌ر که‌رکوک ده‌دریته لایه‌نیک له‌و لایه‌نانه له جیگایه‌کی سینت‌را‌ل له شیوه‌ی ژۆری عه‌مه‌لیات کۆنایته‌وه، تا هه‌ر ده‌زگایه‌ک له لای خۆیه‌وه، نه‌وه‌نده‌ی له سه‌رتی کاری له سه‌ر بکات، بۆ نمونه زانیارییه‌ک ده‌دریته لایه‌نیک ده‌نێدریته هه‌ولێر یان سلێمانی بۆ ئه‌وه‌ی بریاری ئی بد‌ریت، هه‌ندی جار کاتی به سه‌ر ده‌چیت و کاری له سه‌ر نه‌کراوه، یان ر‌هنگه ته‌واوکه‌ری ئه‌و زانیارییه له لای لایه‌نیکی دی بێت و به هۆی له یه‌ک نه‌دان و یه‌کنه‌خستیان نرخ و مه‌به‌سته‌که‌ی له ده‌ست د‌دات، تا ئیستا پلانیک نییه ئه‌و هه‌ولانه به شیوه‌یه‌کی مه‌یدانی کۆبکاته‌وه، بۆ نمونه ئه‌و تۆره تیرۆریستیانه‌ی ده‌ستیان له شه‌هید کردنی مقدم ده‌شتی عه‌زیز وه‌رپێانی‌دا هه‌بوو، 2 که‌سیان له سلێمانیه و 3-4 که‌سیان له هه‌ولێره و بۆ سائیک زیاتره هه‌یج جۆره ئالوگۆریکی زانیاری و هه‌ماهه‌نگیه‌ک نه‌کراوه له‌و رووه‌وه له سه‌ر ئه‌و تۆره، ئه‌مه ته‌نها وه‌ک نمونه، که ر‌هنگه گ‌ریدانی هه‌ول و ته‌قه‌لاکان زۆر گرێکۆپه‌ر سه‌رده‌واوه‌کان ئاشکرا بکات و کاره‌کان ناسان تریکاته‌وه، ئه‌و بۆشایی و لێکدا‌براییه‌ی داموده‌زگا‌کانی که‌رکوک وای کردووه باری ئاسایشی ب‌بیت به مه‌سه‌له‌یه‌کی (پانوی)، چونکه مه‌به‌ستی شه‌خسی و کێب‌رکی حزبی زانه و خۆی سه‌پاندووه به سه‌ر به‌رژه‌وه‌ندییه‌ بالاکانی کورد و که‌رکوکدا، لایه‌نیکی تری نا‌ئارامی که‌رکوک هۆیه‌که‌ی ده‌گه‌رێته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی، له ناو داموده‌زگا‌کاندا، ئینتیما‌ی حزبی و شه‌خسی زانتره له ئینتیما‌ی چاره‌نوسی شار و وه‌زیفه، به پێی ووته‌ و لێدوانی عه‌بدوئه‌رحمان موسته‌فا پارێزگاری که‌رکوک هه‌رفه‌رمان و ر‌ه‌نماییه‌ک ده‌دین به به‌ریوه‌به‌ری فه‌رمانگه‌کان و به‌رپرسه‌کانی پۆلیس

گهر له گهڵ رێنماییهکانی حزب یهک نهگرتیهوه ئهوا جێ به جێ ناکریت، ناشتوانن (إجرا و ات) و لێپرسینهوه بکهن، چونکه ههر یهک لهو ههقالاتهیهی بهرێوهبههری فهرمانگهیهکن، یان بهرپرسی بنکهیهکی پۆلیسن، کاندید کراوی حزبن و ئهوان بۆیان نییه لایانبههرین و بیانگۆرین، ئهوهش هۆی سههرکی پهیرهونهکردنی دیسپلین و (چینگ و ریگ) و ئهو پاشاگه رانییهیه، که له کهرکوکدا ههیه، بۆیه سههرنجام کهرکوک له باریکی ناچارام و بازنهیهکی داخراودا دهسوریتهوه.

7-6

دیاره زانکۆ گهورهترین مهلبهندی شارستانی و زانستییه و بوونی رۆژێکی کاربگههری دهییت له پیشخستنی ژبانی کۆمهڵگادا، ههروهها ئهتوانییت جێ دهستی دیاردهییت له سههر گشت روداو وگۆرانهکاندا به رویهکی پۆزهتیف. شالای تهعریبی رژی می بهعس زانکۆی کهرکوکیشی گرتبهوه وهک ههر دهرگا و لایهنیکی تری کهرکوک، گهر تیبینی بکریت دهبو بهو بیهی کورد رێژه و بوونی ههیه، که خۆی له سهروی 50% دهوات، پێویست بوو رێژهی کورد له فهرمانگه و دهزگاکانی کهرکوک پهنگی بدایهتهوه به قهده قهبارهی خۆی، ههلبهته ئهوه نهرکesh به پله یهک کهوتوهته ئهستوی بریاردهر وگهوره سیاسیهکانمان له ئیدارهدانی باری سیاسی و مهلهفی کهرکوک و پێویست بوو له سهریان رهچاوی تهرازوکردنی رێژهی کوردیان بکهربایا له دام و دهزگاکانی کهرکوکدا، به تایبهتی زانکۆ چونکه مهلبهندیکی زۆر گرنگ و ههستیاره، ئهوهی زۆر جیگای داخه سههرهپای زهمینهی 3 ساڵ نازادی و بالادهستی کورد له کهرکوک، که چی رێژی گشتی کورد له ماموستایانی زانکۆی کهرکوک تا ئیستا 20.5% له بهرانبهردا عهرهب 58% و تورکمان 20.1%، ههروهها له کۆی 12 بهشی سهروکایهتی زانکۆی کهرکوک لێپرسراوی 9 بهشی عهرهب و تورکمانه و تهنها 3 بهش لێپرسراوهکی کورده، له راستیدا لێپرسراوی 1 بهشی به تهواوهتی کورده و لێپرسراوی 2 بهشهکی تر کورده، بهلام زمانی قسهکردنیان له مائهوه تورکمانیه و کار بۆ بهرژهوهندی تورکمان دهکهن، ههروهها رێژهی کورد له کارمهاندانی زانکۆی کهرکوک تا ئهمڕۆ 30% له بهرانبهردا رێژهی عهرهب 37%، تورکمان 32.6%، له کاتیگدا رێژهی گشتی عهرهب و تورکمان له یهک دهیت ناگاته 50% به پیتی خهملاندنی لێپرسراوانی کهرکوک، بهلام له ناو دامو دهزگاکاندا و به تایبهتی له زانکۆ دوو هیندهی کورد بهش و رێژیان ههیه، وهک تیبینی دهکریت له رێژهی دابهش بوونی نهتهوهکان له زانکۆی کهرکوک، نایا ئهم لایهنهکی کهرکوک ههتنگریت ههلهسته و بهواداچونی له سههر بکریت!

دیاره مهبهست له خستنه روی ئهم بابته و بلاوکردنهوهی زنجیره بابتهتی که باره: کورد و ئیداره میلهفی کهرکوکوه، خالدا نانه له سههر پیتهکان و دیاریکردنی بۆشای و کهلینهکانی ئیداره کورده له مهلهفی کهرکوک به پیتی رێژه و ژماره، به شیوازیکی مۆدرن و سهردهمانه، نهک تیروتنانج وهشاندن و جیگا لهفکردنی بهرپرسان، چونکه باش دهزانم مهسهلهی لابردنی ههر بهرپرسیک بووه به رێژهی نهگۆر و قابیلی گۆرینی نییه، بهئکوله پیناو راستکردنهوه و چاک کردنهوهی باری کورده له کهرکوک، لهو ماوه کورته و تاقیکردنهوهیهی له پیتیتی که سهقفی بۆ دیاری کاروه تا 2007/12/31، بۆیه ئهم رێگایهوه رهخنه و پیتشیارهکانی خۆم دهخمه روو، تا به هۆیهوه دهزگا و لایهنه پهیهوهندهرهکانی ئی به ناگابهیتندریتهوه و کاری له سههرکهن؟

7-7

سههرنجام تا ئیستا نه دانی کورد له خودی کهرکوکدا له ناستی پێویستدا نه بووه، چهند گهتوگۆ و قسه بکهین له بارهی ئیداره میلهفی کهرکوکوه، له پیناو ئهوه دایه بۆشاییهکانی ماوهی رابردوو پر بکریتهوه و مسۆگهری سههرکهوتنی ناسایی کردنهوهی باری کهرکوک و کهرکوکوهی بۆ سههر ههریمی کوردستان بکریت له نایندهدا و پینم وایه ماوهیهکی کورت و چاره نوسازه بۆ خهکی کهرکوک و جولانهوهی سیاسی کورد، له کهرکوکدا نه ماتوانیهوه به راستی نمونهیهکی شارستانی زیندو و سههرکهوتو بخهینه روو له بواری خزمهت گوزاری سههرتایی و ئاوه دانکردنهوه و بوژاندنهوه و دابین کردنی ناسایش و جیگیری سیاسی تا ههنگاو رووهو ناسایی کردنهوهی باری کهرکوک بنریت، ههروهها به قهدهر ئهوه سههرکهوتن و دهست کهوتانهی بۆ کورد هاتونهته دی له وهرگرتنی پۆستهکانی کهرکوک، هاوکات پێویست بوو کار بۆ تهرازوکردنی رێژهی کورد بکربایا له ناو دام و دهزگاکانی کهرکوکدا به تایبهت له کۆمپانیای نهوت و بهرێوه بهرایهتی پهروه ده و زانکۆ و چهند فهرمانگهیهکی تر، که کورد هیندهی بوونی خۆی ماف و رێژهی وهرنه گرتوهوه.

ئهوهی مایه ناچارمی و دله راوکتییه له ماوهی 3 ساڵی رابردوو تا ئهمڕۆ به فهرمی ههنگاوی پله سفر دهستی پین نه کردوو له مادهی 58 یان مادهی 140 دهستوری ههمیشهیی، به هۆی پیاده کردنی سیاسهتی دهستی به دهستی و خۆدزینهوه له جێ به جیکردنی بهرنامهی ناسایی کردنهوهی باری کهرکوک، ههر جاره و به بیانییهک، مهجلیسی حوکم جیه جیکردنی ماده کهی خسته سههر حکومهتی کاتی و دواتر خرایه سههر حکومهتی ئینتیقالی و دوا جار به جیهیلدرا بۆ حکومهتی ههمیشهی و سههرنجام به چهق بهستیوی ماوهیهوه.

بهکاتی ناوهندی ئه وورپا 21-7-2006 13:59

وا بۆ ماوهی 6 مانگه هه ئبژاردنی په رله مان نه نامدرا و بۆ نزیکه ی دوو مانگیش ده بیته حکومهتی عیراقتی دامه زراوه، تا ئیستا مه سه له ی ناسای کردنه وه ی باری که رکوک به هه ئواسراوه یی ماوه ته وه و لایه نی کوردیش نه وه ی یه کلای نه کردووه ته وه، نایا سه بری چاوه رانی تا کوێ بر ده کات، گهر هه مان ره قتار و ستراتیجیهی ته رابردوو یان به کارهینا (سیاسهتی خۆدزینه وه و ممالگه) ، نایا له حاله تیکه وادا، چی ره ئوشوینیک ده گیریتته بهر، نایا پلان و بهرنامه یه کی ناماده کراومان هه یه بۆ رو به رو یونه وه ی قهیرانیکی له و جوړه؟ له سه رده می ره ژیمه به عسدا و له پاش سانی 1991، حکومهتی عیراقتی 2 پلانی سه ربازی ته واوی ناماده کردبوو سه بارهت به که رکوک تا له کاتی پینویست و ته وه قیتی خۆی کاری پین بکات بهرانه بر ههر هه ره شه و مه ترسییه ک له لایه ن هیزی پینشه ره گه وه بۆ سه ر که رکوک، دوو پلانه که ش بریتی بوون له: (1- خگه دیفاع عن مدینه کرکوک 2- خگه تحریر مدینه کرکوک) واتا کاتیک هیزی پینشه ره گه به شیوه یه کی کوتوپر په لاماری که رکوک دا چون بهرگری له که رکوک ده کن، پلانی دووه هه میش گهر هات و له نا کاو هیزی پینشه ره گه که رکوک نازاد کرد چون داگیری ده که نه وه، نه مه وه ک نمونه بۆ نه وه ی بزانیته دوژمانی کورد چون کاریان له سه ر که رکوک کردووه ونیمه چون کاری له سه ر ده که یز، له و رووه پینویسته له ئیستاوه سه رکرایهتی سیاسی کورد ناماده کاری ته واوی هه بیته سه بارهت چاره نویسی که رکوک له سه ر دوو ئاست:

1. پلان و بهرنامه یه کی توکمه و ستراتیجی گونجاو دا بریژریت بۆ ناسایی کردنه وه ی باری که رکوک له لایه ن کورده وه، پلانه که ش به راویژ له گه ل خه ئکانی شارهزا و پسور و دئسوز ناماده بکریت، وه له ئیستاوه کاتیک دیاری بکریت گهر هاتوو تا نه و به رواه، لایه نی عیراقتی دهستی نه کرد به هه نگاوه کانی ناسای کردنه وه ی باری که رکوک، نه وا کورد بۆ خۆی به پیتی نه و پلانه ده ست به چی به چی کردنی نه و پلانه یه ده گه (به دیله) بکات و بودجه و میزانییه شی له ئیستاوه بۆ ته رخا ن بکریت له لایه ن حکومهتی کوردستان و سه رکرایهتی سیاسی کورده وه.

2. له که رکوک و ناوچه ته عریبکراوه کانی تری کوردستان ژوری عه ملیات، یان لیژنه یه کی بالا له ئیستاوه دا به زریت و پرمه شق و ناماده بکرین و ره ئشوین و میکانیزمه کانی چی به چی کردنی نه و پلانه ی له خالی یه که مدا ناماژه ی پیکرا ده ست نیشان بکریت، به شیوه یه کی له کاتی بریارانی سه رکرایهتی سیاسی کورد له سه ری یه که سه رده ست بکریت به چی به چی کردنی بهرنامه که.